

***Devletler Arasında Birleşmiş Milletler Şartı'na Uygun Şekilde Dostane
Münasebetler Kurma ve İşbirliği Yapmaya Dair Milletlerarası Hukuk İlkeleri
Hakkında Bildiri
(2625(XXV) sayılı 24 Ekim 1970 tarihli Genel Kurul kararıyla kabul
edilmiştir)***

Giriş

Genel Kurul, Şart'ta belirtildiği veçhile, milletlerarası barış ve güvenliği muhafaza etmenin arasında dostane münasebetleri ve işbirliğini geliştirmenin Birleşmiş Milletler'in temel amaçları arasında olduğunu yeniden *teyid ederek*;

Birleşmiş Milletler halklarının iyi komşular olarak birbirlerine müsamaha göstermeye ve birbirleriyle barış içinde birlikte yaşamaya kararlı olduklarını *hatırlatarak*;

Hürriyet, eşitlik, adalet ve temel insan haklarına saygı göstermeye dayalı olan milletlerarası barışı muhafaza etmenin ve kuvvetlendirmenin ve siyasi, ekonomik ve sosyal sistemlerine veya gelişme seviyelerine bakmaksızın, milletler arasında dostanemünasebetleri geliştirmenin önemini *hatırda tutarak*;

Ayrıca, milletler arasında hukukun üstünlüğü ilkesinin geliştirilmesinde Şart'ın büyük önemini *hatırda tutarak*;

Devletler arasında dostanemünasebetlerle ve işbirliğiyle ilgili milletlerarası hukuk ilkelerine inançlı riayetinin ve Devletlerin üstlendikleri yükümlülükleri iyi niyetle, Şart'a uygun şekilde, ifâ etmelerinin milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazası ve Birleşmiş Milletler'in diğer amaçlarının yerine getirilmesi için en büyük önemi taşıdığını *düşünerek*;

Birleşmiş Milletler Şartı'nın kabulünden bu yana dünyada meydana gelen büyük siyasi, iktisadi ve sosyal değişikliklerin ve ilmi ilerlemenin bu ilkelere ve, nerede olursa olsun bu ilkelerin devletlerin davranışlarında daha etkin olarak uygulamaları ihtiyacına artan bir önem verdiğini kaydederek;

Ay ve diğer gök cisimleri de dahil, uzayın, egemenliğin ileri sürülmesi, kullanma veya işgal vasıtasıyla veya diğer vasıtalarla millî iktisaba tabi olmadığı şeklindeki yerleşmiş ilkeyi *hatırlatarak* ve Birleşmiş Milletler'de benzer şekilde ilham alınan diğer uygun hükümleri tespit etme sorununun incelenmekte olduğunu *hatırda tutarak*;

Devletlerin, diğer herhangi bir Devletin işlerine karışmama yükümlülüğüne sıkı bir şekilde riayet etmelerinin milletlerin barış içinde bir arada yaşamalarını temin etmenin esaslı bir şartı olduğuna, çünkü herhangi bir şekilde müdahalede bulunmanın sadece Şart'ın nihunu ve lafzını ihlâl etmediğine fakat aynı zamanda milletlerarası barış ve güvenliği tehdit eden durumların yaratılmasına yol açtığına *kani olarak*;

Devletlerin milletlerarası münasebetlerinde, herhangi bir Devletin siyasi bağımsızlığı veya ülke bütünlüğüne karşı yöneltilmiş askerî, siyasi, iktisadî veya diğer herhangi bir zorlama şeklinden sakınma görevlerini *hatırlatarak*:

Bütün devletlerin milletlerarası münasebetlerinde diğer herhangi bir devletin ülke bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı veya Birleşmiş Milletler'in amaçlarıyla bağdaşmayan diğer herhangi bir şekilde, kuvvet kullanma tehdidinden veya kuvvet kullanmaktan sakınmalarının elzem olduğunu *mütalâa ederek*;

Bütün Devletlerin milletlerarası ihtilaflarını Şart'a uygun şekilde barışı vasıtalarla çözümlenmelerinin aynı şekilde elzem olduğunu *mütalâa ederek*;

Şart'a uygun şekilde, egemen eşitliğin temel önemini yeniden *teyid ederek* ve Birleşmiş Milletler'in amaçlarının ancak Devletler egemen eşitliğe sahip olursa ve milletlerarası münasebetlerinde bu ilkenin gereklerine tam bir şekilde riayet ederlerse yerine getirilebileceğini *önemle belirterek*;

Halkların yabancı tahakküme, hakimiyete ve sömürüye tabi kılınmasının barış ve güvenliğin inkişaf ettirilmesinin başlıca engelini teşkil ettiğine *kani olarak*;

Halkların eşit hakları ve self-determinasyonu ilkesinin çağdaş milletlerarası hukuka önemli bir katkıda bulunduğu ve bunun etkin şekilde uygulanmasının Devletler arasında egemen eşitlik ilkesine saygı esasına dayalı dostane ilişkilerin geliştirilmesi için büyük önemi olduğuna *kani olarak*;

Netice olarak, bir Devlet veya ülkenin millî birliğini ve ülke bütünlüğünü veya siyasi bağımsızlığını kısmen veya tamamen bozmaya yönelik herhangi bir teşebbüsün Şart'ın amaç ve ilkeleriyle bağdaşmadığına *kani olarak*;

Şart hükümlerini bir bütün olarak mütalâa ederek ve Birleşmiş Milletler'in yetkili organlarının bu ilkelerin muhtevası ile ilgili olarak kabul ettiği alakalı kararları *dikkate alarak*;

Aşağıdaki ilkelerin tedrici gelişme ve tedvinini *mütalâa ederek*;

a- Devletlerin milletlerarası münasebetlerinde herhangi bir Devletin ülke bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı veya Birleşmiş Milletler'in amaçlarıyla bağdaşmayan diğer herhangi bir tarzda kuvvet kullanma tehdidinden veya kuvvet kullanmaktan sakınmaları ilkesi;

b- Devletlerin milletlerarası ihtilaflarını barışçı vasıtalarla milletlerarası barışın ve güvenliğin ve adaletin tehlikeye girmeyeceği tarzda çözümlenmeleri ilkesi;

c- Şart'a uygun şekilde, herhangi bir Devletin millî yetkisine giren meselelere müdahale etmeme görevi;

d- Devletlerin Şart'a uygun şekilde birbirleriyle işbirliği yapma görevleri;

e- Eşit haklar ve halkların self-determinasyonu ilkesi;

f- Devletlerin egemen eşitliği ilkesi;

g- Devletlerin üstlendikleri yükümlülükleri Şart'a uygun şekilde yerine getirecekleri; milletlerarası toplumda bunların daha etkin şekilde uygulanmasını sağlamak için Birleşmiş Milletler'in amaçlarının gerçekleştirilmesini ileriye götürmeleri ilkesi.

Devletler arasında dostanemünasebetler ve işbirliğiyle ilgili milletlerarası ilkeleri gözden geçirdikten sonra,

1. Açıkça aşağıdaki ilkeleri beyan ederler:

Devletlerin milletlerarası münasebetlerinde herhangi bir Devletin ülke bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı veya Birleşmiş Milletler'in amaçlarıyla diğer herhangi bir tarzda bağdaşmayacak şekilde kuvvet kullanma tehdidinden veya kuvvet kullanmaktan sakınacakları ilkesi,

Her Devletin milletlerarası münasebetlerinde herhangi bir Devletin ülke bütünlüğüne ve siyasi bağımsızlığına karşı veya Birleşmiş Milletler'in amaçlarıyla bağdaşmayan herhangi bir tarzda kuvvet kullanma tehdidinden veya kuvvet kullanılmaktan kaçınma görevi vardır. Böyle bir kuvvet kullanma tehdidi veya kuvvet kullanma milletlerarası hukukun ve Birleşmiş Milletler Şartı'nın bir ihlâlini teşkil eder ve bir milletlerarası sorun çözme aracı olarak asla kullanılmayacaktır.

Bir saldırı savaşı, barışa karşı bir suç teşkil eder; milletlerarası hukuka göre bunun sorumluluğu vardır.

Birleşmiş Milletler'in amaç ve ilkelerine uygun şekilde Devletlerin saldırı savaşı propagandasından kaçınma görevi vardır.

Her Devletin, herhangi bir Devletin mevcut milletlerarası sınırlarını ihlâl etmek için veya ülke ihtilafları ve Devlet sınırları ile ilgili problemler de dahil, milletlerarası ihtilaf çözme aracı olarak kuvvet kullanma tehdidinden veya kuvvet kullanmaktan kaçınma görevi vardır.

Her Devletin, aynı şekilde, tarafı olduğu veya başka şekilde riayet etmeye mecbur olduğu bir milletlerarası anlaşma tarafından veya anlaşma gereğince tesis edilen ateşkes hatları gibi milletlerarası ayırma hatlarını ihlâl edecek şekilde kuvvet kullanma tehdidinden veya kuvvet kullanmaktan kaçınma görevi vardır. Aşağıda söylenen hiçbir şey, ilgili tarafların bu gibi hatların kendi özel rejimleri altındaki statü ve etkileriyle ilgili durumlarına hâlel getirecek şekilde ve bu gibi hatların geçici karakterini etkileyecek şekilde yorumlanmayacaktır.

Devletlerin, kuvvet kullanmasını içeren misilleme hareketlerinden kaçınma görevi vardır.

Her Devletin, eşit hakları ve self determinasyon hakkı ilkesinin tahlili yapılırken bahsedilen halkları, self determinasyon hakkından ve özgürlük ve bağımsızlıklarından mahrum edecek herhangi bir zorlama tedbirinden kaçınma görevi vardır.

Her Devletin, diğer herhangi bir Devletin ülkesine akın düzenlemek üzere, düzenli kuvvetlerin veya paralı askerler de dahil, silahlı çetelerin örgütlenmesini yapmaktan veya örgütlenmesini teşvik etmekten kaçınma görevi vardır.

Her Devletin, diğer bir Devletteki bir iç savaşı veya terörist hareketlerini örgütlemekten, tahrik etmekten, onlara yardım etmekten veya bu hareketlere katılmaktan veya kendi ülkesinde böyle hareketlerin yapılmasına yönelik organize faaliyetlere (bu paragrafta zikredilen hareketler kuvvet kullanma tehdidi veya kuvvet kullanmayı içerdiği zaman) göz yummaktan kaçınma görevi vardır.

Bir Devletin ülkesi; Birleşmiş Milletler Şartı'nı ihlâl edecek şekilde kuvvet kullanmaktan ileri gelen askerî işgalin konusu olmayacaktır. Bir Devletin ülkesi diğer bir Devletin kuvvet kullanması

veya kuvvet kullanması tehdidinde bulunmasından ileri gelen bir iktisabın konusu olmayacaktır. Kuvvet kullanmak veya kuvvet kullanma tehdidinde bulunmaktan ileri gelen hiçbir ülke iktisabı hukukî tanıma görmeyecektir. Buraya kadar söylenen hiçbir şey aşağıdaki durumu etkileyecek şekilde yorumlanmayacaktır:

a- Şart'ın veya Şart rejiminden önce yapılan ve milletlerarası hukuka göre geçerli olan herhangi bir anlaşmanın hükümleri; veya

b- Şart'a göre Güvenlik Konseyi'nin yetkileri.

Bütün Devletler, etkin şekilde milletlerarası kontrole tabi olan genel ve tam bir silahsızlanma konusunda evrensel bir andlaşmanın erken yapılması için iyi niyetle görüşmeleri takip edecekler ve milletlerarası gerginliği azaltacak ve Devletler arasında güveni kuvvetlendirecek uygun tedbirleri almak için çaba sarfedeceklerdir.

Bütün Devletler, milletlerarası hukukun barış ve güvenliğin korunması ile ilgili olarak genellikle kabul edilmiş ilke ve kurallarına iyi niyetle riayet edecekler ve Şart hükümlerine istinat eden Birleşmiş Milletler güvenlik sistemini daha müessir yapmak için çaba sarfedeceklerdir.

Bahsi geçen paragraflarda yer alan hiçbir hüküm herhangi bir şekilde Şart'ın kuvvet kullanmanın hukukî olduğu durumlarla ilgili hükümlerinin alanını genişletecek veya daraltacak şekilde yorumlanmayacaktır.

Devletlerin milletlerarası ihtilaflarını barışçı araçlarla milletlerarası barıs ve güvenliğin ve adaletin tehlikeye düşürülemeyeceği şekilde halledecekleri ilkesi

Her Devlet, diğer Devletlerle olan milletlerarası ihtilaflarını barışçı şekilde milletlerarası barışın ve güvenliğin ve adaletin tehlikeye giremeyeceği şekilde halledecektir.

Devletler buna göre, milletlerarası ihtilaflarının çabuk ve adil şekilde çözümünü görüşme, tahkim, arabuluculuk, uzlaştırma, tahkim, adlî tasviye, bölgesel teşkil ve kurumlara başvurma, veya kendilerinin seçtikleri diğer barışçı araçlarla sağlamaya çalışacaklardır. Böyle bir hal şeklini araştırırken taraflar ihtilafın şartlarına ve niteliğine uygun olabilecek barışçı araçların üzerinde anlaşacaklardır.

Bir ihtilafın tarafları yukandaki barışçı araçlardan hiçbirisi ile bir çözüme vanlamaması halinde, üzerinde mutabık kaldıkları diğer barışçı araçlarla ihtilafı çözmeye çalışmaya devam edeceklerdir.

Bir milletlerarası ihtilafın tarafı olan Devletler ve de diğer Devletler milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazasını tehlikeye düşürecek şekilde durumu ağırlaştırabilecek herhangi bir hareketi yapmaktan kaçınacaklar ve Birleşmiş Milletler'in amaç ve ilkelerin göre hareket edeceklerdir.

Milletlerarası ihtilaflar Devletlerin egemen eşitliği esasına ve araçların serbestçe seçimi ilkesine uygun şekilde halledilecektir. Devletlerin taraf oldukları mevcut veya gelecekte ortaya çıkacak ihtilaflar hususunda serbestçe üzerinde mutabık kalacakları çözüm usulüne başvurma veya bu usulün kabulü, egemen eşitlikle bağdaşmaz şekilde telakki edilmeyecektir.

Yukandaki paragraflarda yer alan hiçbir hüküm Şart'ın uygulanması kabil hükümlerine, bilhassa milletlerarası ihtilafların barışçı şekilde çözümünü ile ilgili olanlarına hânel getirmez veya onlardan inhıraf etmez.

Herhangi bir Devletin millî yetkisine giren meselelere, Şart hükümleri gereğince müdahale etmeme görevi ile ilgili ilke

Hiçbir Devlet veya Devletler grubu, doğrudan veya dolaylı olarak, herhangi bir sebeple, diğer herhangi bir Devletin iç işlerine veya dış işlerine müdahale etme hakkına sahip değildir. Bundan dolayı silahlı müdahale ve diğer bütün müdahale çeşitleri veya Devletin şahsiyetine karşı veya siyasi ekonomik ve kültürel unsurlarına karşı tehdit teşebbüsleri milletlerarası hukuku ihlâl eder.

Hiçbir Devlet, diğer bir Devletin egemen haklarını kendisine bağımlı şekilde kullanmasına ve ondan diğer herhangi bir menfaat sağlamayı temin etmek amacıyla, onu zorlayacak ekonomik, siyasi, veya diğer herhangi bir tipteki tedbirleri kullanamaz veya kullanılmasını teşvik edemez. Gene, hiçbir Devlet, diğer bir Devletin rejimini zorla devirmeye yönelik yıkıcı, terörist veya silahlı faaliyetleri örgütleyemez, yardım edemez, teşvik edemez, finanse edemez, tahrik edemez veya müsamaha edemez veya diğer bir Devletteki iç savaşa müdahale edemez.

Halkları millî benliklerinden yoksun bırakmak için kuvvet kullanılması, bunların devredilmez haklarının ve müdahale etmeme ilkesinin bir ihlâlini teşkil eder.

Her Devlet, siyasi ekonomik, sosyal ve kültürel sistemini, diğer bir Devletin herhangi bir şekilde müdahalesi olmadan, seçmek hususunda vazgeçilmez bir hakka sahiptir. Yukarıdaki paragraflarda yer alan hiçbir hüküm, Şart'ın barış ve güvenliğin muhafazasına ilişkin hükümlerini etkileyecek şekilde yorumlanmayacaktır.

Devletlerin birbirleriyle Şart'a uygun şekilde işbirliği yapmaları görevi

Devletler, siyasi, ekonomik ve sosyal sistemlerinin farklı olmasına bakmaksızın, milletlerarası barış ve güvenliği muhafaza etmek ve milletlerarası ekonomik istikrar ve gelişmeyi, milletlerin genel refahını ve milletlerarası işbirliğini bu farklılıklara dayanan ayırımlardan uzak bir şekilde ileriye götürmek için milletlerarası ilişkilerin çeşitli alanlarında işbirliği yapmak görevi altındadırlar.

Bu amaçla:

a- Devletler milletlerarası barış ve güvenliğin korunmasında diğer Devletlerle işbirliği yapacaklar,

b- Devletler herkes için insan haklarına ve temel hürriyetlerine evrensel saygı ve riayetin geliştirilmesi ve bütün şekilleriyle ırk ayırımının ve bütün şekilleriyle dinî müsamahasızlığın tasfiyesi hususunda işbirliği yapacaklar;

c- Devletler, ekonomik, sosyal, kültürel, teknik ve ticarî alanlardaki ilişkilerini egemen eşitlik ve müdahale etmeme ilkelerine göre yürütecekler,

d- Birleşmiş Milletler'in üyesi olan Devletlerin Birleşmiş Milletler'le işbirliği halinde Şart'ın hükümlerine uygun bir şekilde müştereken ve ayrı ayrı hareket etmek görevi vardır.

Devletler, bilim ve teknoloji alanında olduğu kadar ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda ve milletlerarası kültürel ve eğitsel gelişmenin kaydedilmesi için işbirliği yapacaklardır.

Eşit haklar ve halkların self-determinasyonu (Kendi kaderini kendilerinin tayin etmesi) ilkesi

Birleşmiş Milletler Şartı'na konulmuş olan eşit haklar ve halkların kendi kaderini kendilerinin tayin etmesi ilkesi gereğince, bütün halklar serbestçe, dış müdahale olmadan, siyasi, sosyal ve kültürel gelişmelerini izleme hakkına sahiptir ve her Devletin bu hakka Şart hükümlerine uygun şekilde riayet etme görevi vardır.

Her Devletin ferdî olarak ve müştereken eşit haklar ve kendi kaderini tayin etme ilkesinin gerçekleşmesini, Şart hükümlerine uygun şekilde geliştirme ve (a) Devletler arasında dostane ilişkileri ve işbirliğini geliştirme ve (b) ilgili halkların serbestçe açıklanan iradelerini dikkate almak suretiyle sömürgeciliği sür'atle sona erdirmek için, Şart'ın Birleşmiş Milletler'e bu ilkenin uygulanması ile ilgili olarak verdiği sorumlulukların yerine getirilmesinde Örgüte yardım etmek görevi vardır ve bunu yaparken, halkların yabancı tahakkümüne ve boyunduruğuna tabi kılınmasının ve sömürünün insan haklarının bir inkârı olduğu kadar, bu ilkelerin de ihtilâlini teşkil ettiğini ve Şart'a aykırı olduğunu hatırd tutacaktır.

Her Devletin müştereken ve ayrı olarak Şart'a uygun şekilde insan haklarına ve temel hürriyetlere evrensel saygıyı ve riayeti geliştirme görevi vardır.

Egemen ve bağımsız bir Devletin kurulması, serbest bir şekilde bağımsız bir Devletle birleşme veya bütünleşme, veya bir halkın serbestçe tayin ettiği diğer herhangi bir siyasi statüye kavuşması, o halkın kendi kaderini tayin etme hakkının uygulanmasının şekillerini teşkil eder.

Her Devlet, yukarıda bu ilkeyi izah ederken zikredilen halkları, kendi kaderini tayin etme hakkından ve hürriyet ve bağımsızlıktan mahrum eden herhangi bir zorlama hareketinden kaçınmak görevi altındadır. Kendi kaderini tayin etme hakkını arama meyânında böyle bir zorlama hareketine karşı hareketlerinde ve mukavemetlerinde bu halklarını Şart'ın amaç ve ilkelerine uygun şekilde arama ve alma hakkı vardır.

Bir sömürgecinin veya kendini yönetemeyen diğer bir ülkenin Şart'a göre kendi Devletininkinden ayrı ve farklı bir statüsü vardır ve Şart'a göre böylesi ayrı ve farklı bir statü, sömürgecinin veya kendini yönetemeyen ülkenin Şart'a göre, bilhassa amaç ve ilkelerine göre, kendi kaderini tayin etme hakkını kullandığı tarihe kadar mevcut olacaktır.

Yukarıdaki paragraflarda yer alan hiçbir hüküm, yukarıda tarif edilen eşit haklara ve kendi kaderini tayin etme ilkesine uygun şekilde hareket eden ve böylece ülkeye ait bütün halkı, ırk, inanç veya renk ayırımı yapmadan, temsil eden bir hükümete sahip olan egemen ve bağımsız Devletleri parçalayacak veya ülkesel bütünlüğüne veya siyasi birliğine tamamen veya kısmen zarar verecek olan herhangi bir harekete izin verecek veya teşvik edecek şekilde yorumlanmayacaktır.

Her Devlet, diğer herhangi bir Devletin millî birliğini ve ülkesel bütünlüğünü kısmen veya tamamen bozmaya yönelik herhangi bir hareketten kaçınacaktır.

Devletlerin egemen eşitliği ilkesi

Bütün Devletler, egemen eşitliğe haizdir. Eşit hak ve görevleri vardır ve ekonomik, siyasi, veya diğer nitelikteki farklılıklara bakmaksızın, milletlerarası toplumun eşit üyeleridir.

Egemen eşitlik bilhassa aşağıdakileri kapsar:

a- Devletler, hukuken eşittir;

b- Herbir devlet, tam egemenliğinde mündemiç olan haklara sahiptir;

c- Herbir Devletin, diğer Devletlerin kişiliğine saygı gösterme görevi vardır;

d- Devletin ülkesel bütünlüğü ve siyasi bağımsızlığı, dokunulmazdır;

e- Herbir Devlet siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel sistemini serbestçe seçme ve geliştirme hakkına sahiptir;

f- Herbir Devletin milletlerarası yükümlülüklerine tam bir şekilde ve iyi niyetle riayet etme ve diğer Devletlerle barış içinde yaşama görevi vardır.

Devletlerin üstlendikleri taahhütlerini Şart'a göre iyi niyetle yerine getirmeleri ilkesi

Devletin üstlendiği taahhütlerini Birleşmiş Milletler Şartı'na uygun şekilde yerine getirme görevi vardır.

Her Devletin milletlerarası hukukun genellikle tanınmış ilkelerine ve kurallarına göre yükümlülüklerini iyi niyetle yerine getirme görevi vardır.

Her Devletin milletlerarası hukukun genellikle kabul edilmiş ilke ve kurallarına göre geçerli olan milletlerarası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini iyi niyetle yerine getirme görevi vardır.

Milletlerarası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerin Birleşmiş Milletler üyelerinin Birleşmiş Milletler Şartı'ndan doğan yükümlülükleri ile çatıştığı durumlarda, Şart'tan doğan yükümlülüklere üstünlük tanınacaktır.

Genel Kısım

2. Aşağıdaki hususları beyan eder:

Yukarıdaki ilkeler yorumlanmaları ve uygulanmaları bakımından birbirleriyle ilgilidir ve her bir ilke diğer ilkeler çerçevesinde yorumlanmalıdır.

Bu Bildiride yer alan hüküm, herhangi bir şekilde Şart hükümlerine veya Üye Devletlerin Şart'tan doğan haklarına veya halkların Şart'tan doğan haklarına hâlel getirecek şekilde yorumlanamaz. Bu konuda bu Bildiride yer alan hakların izahı dikkate alınacaktır.

3. Ayrıca, şunları beyan eder:

Bildiride yer alan Şart ilkeleri milletlerarası hukukun temel ilkelerini teşkil ederler ve bundan dolayı Genel Kurul bütün Devletlerden milletlerarası davranışlarında bu ilkelere göre hareket etmeleri ve karşılıklı ilişkilerini bu ilkelere harfiyen riayet etme esasına göre geliştirmeleri çağrısında bulunur.